

Statens
Planteavlfsforsøg

Beretning nr. S 1668

Sandsynlige værdier for merudbytte ved vanding i vårbyg, græs og kartofler

Probable values of yield increase by irrigation
of spring barley, grass and potatoes

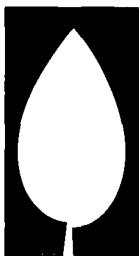
A. K. Gregersen
Statens Forsøgsstation
St. Jyndevad
og
J. E. Olesen
Jordbrugsmeteorologisk Tjeneste

Tidsskrift for Planteavl Specialserie

København 1983

Statens
Planteavlfsforsøg

Beretning nr. S 1668

Sandsynlige værdier for merudbytte ved vanding i vårbyg, græs og kartofler

Probable values of yield increase by irrigation
of spring barley, grass and potatoes

A. K. Gregersen
Statens Forsøgsstation
St. Jyndevad
og
J. E. Olesen
Jordbrugsmeteorologisk Tjeneste

Tidsskrift for Planteavl Specialserie

København 1983

<u>Indholdsfortegnelse.</u>	<u>Side</u>
1. Resumé	4
2. Summary	4
3. Indledning	5
4. Datamateriale	5
5. Vandbalancemodel	7
6. Modeller for udbyttets afhængighed af fordampningen	7
6.1. Model for vårbryg	8
6.2. Model for græs	10
6.3. Model for kartofler	12
6.4. Diskussion af modellerne	14
7. Beregning af merudbyttet ved vanding	14
8. Normaler for sandsynligt merudbytte ved vanding	15
9. Diskussion	18
10. Konklusion	21
11. Litteratur	21
12. Appendix A ₁ -A ₉	24-32

1. Resumé.

På grundlag af måling af nedbør og potentiel fordampning er foretaget beregning af sandsynligt merudbytte for vånbyg, græs og kartofler.

Merudbyttet er beregnet som differencen mellem vandet og uvandet afgrøde. Til beregning af udbyttet er for hver afgrøde udarbejdet en udbyttemodel. Det variable grundelement i modellerne er forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning.

For alle målesteder er merudbyttet beregnet ved 6 forskellige rodzonekapaciteter. Tillægges alle amter samme vægt i en gennemsnitsberegning er der ved 60 mm rodzonekapacitet beregnet følgende merudbytter: Byg 14,4 hkg kerne pr. ha, græs 29 afgrødeenheder pr. ha og i middeltidlige og sildige kartofler henholdsvis 108 og 116 hkg knolde pr. ha. Ved stigende rodzonekapacitet falder merudbyttet både totalt og pr. mm vandingsvand ret stærkt.

De beregnede sandsynlige merudbytter varierer en del både mellem amter og inden for amter. Variationen er særlig stor i Ribe og Ringkøbing amter.

Nøgleord: Modeller, vandings effekt, vånbyg, græs, kartofler.

2. Summary.

Probable yield increases by irrigation of spring barley, grass and potatoes have been calculated using registrations of precipitation and potential evapotranspiration.

Yield increase was calculated as the difference between irrigated and non-irrigated crops. For each crop a model has been developed for calculating the yield. The basic variable in the models is the ratio of actual to potential evapotranspiration.

For each locality the yield increase was calculated at 6 different values of root-zone-water-capacity (RZC). When giving the same weight to all regions, the mean yield increase by RZC 60 mm is as follows: In spring barley 14.4 hkg grain per hectare, grass 29 cropunits per hectare, and for potatoes for consumption and factory 108 and 116 hkg tubers per hectare, respectively. At increasing RZC the yield increase is very quickly reduced both totally and per mm of irrigation water.

The probable yield increase varies between regions and within regions. The variation is especially large in Ribe and Ringkøbing counties.

Key words: Models, irrigation effect, spring barley, grass, potatoes.

3. Indledning.

Interessen for etablering af vandingsanlæg har været stigende i løbet af 1970'erne, især efter de 2 tørre år 1975 og 1976. Vandingsanlæggene er især koncentreret i de vest- og sønderjyske områder, hvor de mest tørkefølsomme arealer forekommer, og hvor betingelserne for vandindvinding er gode.

I forbindelse med amternes og Hovedstadsrådets vandforsyningssplanlægning er kendskab til jordbrugets vandingsbehov og det økonomiske udbytte af vandingen af stor betydning. For den enkelte landmand er det af afgørende betydning på forhånd at kunne fastlægge rentabiliteten ved anskaffelse af vandingsanlæg. Til disse formål kræves dels normalværdier for vandingsbehov og dels normalværdier for merudbytte ved vanding.

Normalværdier for vandingsbehov i forskellige afgører er tidligere publiceret af Gregersen og Knudsen (1980, 1981).

Det økonomiske udbytte ved vanding er beregnet af Laursen (1981). Afgørdeudbytterne i denne undersøgelse var dog begrænset til en forsøgsserie med vandede og uvandede forsøgsled ved Jyndevad Forsøgsstation for perioden 1967-76.

Ved fastlæggelse af normalværdier for merudbytte ved vanding kræves en længere årrække med data fra stationer fordelt over hele landet. Udbyttedata for vandingsforsøg, der opfylder disse krav, eksisterer imidlertid ikke, men normalværdier for merudbytte ved vanding kan estimeres ved modelberegninger ud fra nedbørs- og fordampningsmålinger.

4. Datamateriale.

På statens forsøgsstationer og en række andre lokaliteter er der siden 1957 målt nedbør og fordampning i perioden april til november. I denne undersøgelse er anvendt måleresultater fra 1957-81. Stationernes placering fremgår af fig. 1. Målemetoderne er beskrevet af Aslyng og Hansen (1960) og Aslyng og Stendahl (1964).

Nedbørs- og fordampningsmålerne er kun aflæst en gang ugentlig. De målte værdier er derfor transformerede til døgnværdier før anvendelse i vandbalancemodellen. Ved denne transformation er fordampningen fordelt ligeligt på ugens 7 dage, mens nedbøren er fordelt i forhold til daglig nedbør på nærmestliggende klimatologiske målestation.

Ved undersøgelse af sammenhængen mellem udbytte og vanding er anvendt tidligere publicerede resultater fra vandingsforsøg udført ved Statens Planteavlfsforsøg.

Fig. 1. Placering af fordampningsmålere.

For byg er følgende referencer anvendt: Knudsen (1963), Knudsen og Gregersen (1966), Anonym (1967), Gregersen (1972) og Jørgensen (1974). For kartofler er følgende referencer anvendt: Gregersen og Jørgensen (1973), Jørgensen (1977 og 1979a). For græs er resultater fra Gregersen (1980) anvendt, idet der dog kun

er benyttet resultater fra forsøget med en årlig tilførsel af 450 kg N/ha til en græsblanding.

Rodzonekapaciteterne for de forsøgsstationer, der er anvendt i undersøgelsen, er hentet fra Mikkelsen (1981) og angivet i tabel 1. Ved beregning af rodzonekapaciteten (RZK) er anvendt roddybder fra 60 til 100 cm afhængig af jordtypen. Der er anvendt de samme RZK for alle afgrøder, idet variationen i roddybde skønnes uden væsentlig betydning i denne forbindelse.

Tabel 1. Oversigt over forsøgsstationer med vandingsforsøg.

Antal forsøgsår er angivet for de enkelte stationer.

Station	Rodzonekapacitet mm	Vandingsforsøg		
		græs	byg	kartofler
Tylstrup	110	10	5	2
Ødum	155	10		
Borris	135	9	4	
Lundgård	60	10		4
Jyndevad	65	9	25	17
Rønhave	170	10		
Årslev	160	5		
Blangstedgård	170	3	5	
Tystofte	150	10	8	

5. Vandbalance model.

På grundlag af de daglige værdier for nedbør og potentiel fordampning er den aktuelle fordampning beregnet med en metode, som er beskrevet af Johansson (1974) og delvis modificeret af Gregersen og Knudsen (1980).

Beregningsmetoden eller vandbalancemodellen er forskellig for græs, vårsæd, middeltidlige kartofler og sildige kartofler. Beregningerne begynder i alle tilfælde med 1. april som udgangspunkt, og de 4 modeller varierer med hensyn til stigende aktuel fordampning under begyndende vækst og faldende aktuel fordampning under modningen.

6. Modeller for udbyttets afhængighed af fordampningen.

Mange undersøgelser har beskæftiget sig med at finde et indeks, som udtrykker vandets tilgængelighed for planterne. Et af de simpleste og oftest anvendte indeks er forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning (Stanhill, 1973).

For vegetative afgrøder kan følgende model ofte anvendes (Hanks & Hill, 1980):

$$\frac{U_a}{U_p} = b_1 + b_2 \left(\frac{E_a}{E_p} \right) \quad (1)$$

hvor $\frac{U_a}{U_p}$ er forholdet mellem aktuelt og maksimalt udbytte, $\frac{E_a}{E_p}$ er forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning, og b_1 og b_2 er konstanter.

For afgrøder, hvor enkelte udbyttekomponenter f.eks. kerneudbytte er særligt interessante, må mere komplicerede modeller tages i anvendelse. Vækstperioden kan da deles op i forskellige vækstfaser og der kan anvendes en kvadratisk afhængighed af $\frac{E_a}{E_p}$ i en eller flere faser.

Det maksimale udbytte (U_p) er her defineret som udbyttet i en afgrøde, der har optimal vandtilførsel. Det maksimale udbytte beregnedes på grundlag af resultaterne fra forsøgsleddet med maksimalt udbytte og forsøgsleddet med maksimalt $\frac{E_a}{E_p}$ som $U_{max}/(\frac{E_a}{E_p})_{max}$. Denne korrektion af det størst målte udbytte er nødvendig, da det bedst vandede forsøgsled ikke altid har været optimalt vandet.

6.1. Model for vårbyg.

Data for kerneudbytte fra vandringsforsøg i byg er anvendt til modeludviklingen. Dato for fremspiring, skridning og modning er dog hentet fra sortsforsøgene i byg på de pågældende forsøgsstationer.

Aktuel fordampning er beregnet med vandbalance-modellen og dernæst er $\frac{E_a}{E_p}$ beregnet for følgende vækstfaser:

1. Fremspiring til 3 uger efter fremspiring.
2. 3 uger efter fremspiring til skridning.
3. Skridning til 4 uger før modning.
4. 4 uger før modning til modning.

I fase 1 og 4 kan den aktuelle fordampning ifølge vandbalance-modellen aldrig nå op på potentiel fordampning.

Det maksimale udbytte (U_p) er for byg beregnet som $U_{max}/(\frac{E_a}{E_p})_{max}$, hvor U_{max} er udbyttet i forsøgsleddet med maksimal udbytte, og $(\frac{E_a}{E_p})_{max}$ er forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning i fase 2 og 3.

Ved undersøgelse af sammenhængen mellem relativt udbytte og $\frac{E_a}{E_p}$ fandtes der ikke nogen systematisk forskel mellem stationerne. Følgende 2 modeller udvalgtes blandt de bedste modeller:

$$\frac{U_a}{U_p} = -0,10 + 0,50 \left(\frac{E_a}{E_p} \right)_2 + 0,58 \left(\frac{E_a}{E_p} \right)_3 \quad (2)$$

$$\frac{U_a}{U_p} = -1,08 + 0,07 (\frac{E_a}{E_p})_1 + 2,72 (\frac{E_a}{E_p})_2 + 0,50 (\frac{E_a}{E_p})_3 + 0,14 (\frac{E_a}{E_p})_4 - 1,33 (\frac{E_a}{E_p})_2^2 \quad (3)$$

Med 165 observationer kunne model 2 forklare 73,7 % og model 3 76,9 % af variationen i relativt udbytte. Det fremgår af ligningerne, at byg er mest følsom for udtørring i fase 2 og 3 og mindst følsom i vækstfase 1 og 4. Den kvadratiske afhængighed af $(\frac{E_a}{E_p})_2$ betyder, at udbyttet stagnerer eller falder ved højt forhold mellem aktuel og potentiel fordampning i den følsomme fase. Dette kan bl.a. forklares ved lejesæd ved stort nedbørs- eller vandingsoverskud.

Til beregning af udbyttet ved vanding i byg er følgende metoder afprøvet:

- a. Udbytte beregnes med ligning 2.
- b. Udbytte beregnes med ligning 3.
- c. Udbytte beregnes som middel af udbytterne ved metode a og b.

I tabel 2 er angivet spredningen på afvigelsen mellem det beregnede og det målte udbytte. Metode b giver den mindste spredning. Metode c giver dog omrent lige så gode resultater. Metode b har den ulempe, at udbytterne beregnes for små i meget tørre år. Metode c vælges derfor til beregning af udbyttet ved vanding i vårbyg. Det beregnede udbytte er i fig. 2 afbildet mod det målte udbytte.

Tabel 2. Spredningen på afvigelsen mellem
det beregnede og det målte kerne-
udbytte i vårbyg ved forskellige
beregningsmetoder. 165 observati-
oner.

Metode	Spredning (hkg/ha)
a	4,07
b	3,77
c	3,84

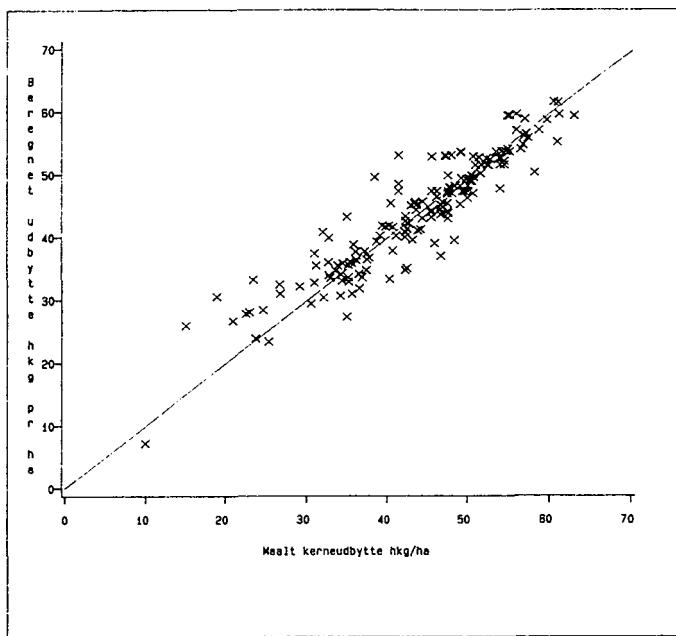

Fig. 2. Beregnet og målt udbytte i vårbyg.

6.2. Model for græs.

Ved udviklingen af udbyttemodellen for græs er data fra et vandingsforsøg i flerårigt græs anvendt (Gregersen, 1980). Forsøget gennemførtes på 9 lokaliteter i årene 1967-76. I forsøget blev høstet 5 slæt pr. år på følgende datoer: 20. maj, 20. juni, 20. juli, 1. september og 10. oktober.

Forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning (E_a/E_p) er beregnet for perioden fra forudgående slæt til den pågældende slætdato, for det første slæt dog fra 1. april. Ved beregninger på årsudbyttet er E_a/E_p beregnet for perioden fra 1. april til 10. oktober.

Fig. 3. viser det relative udbytte (U_a/U_p) afbildet mod E_a/E_p for de enkelte slæt. Det ses, at der ikke er nogen systematisk forskel mellem slættene, ligesom der ikke fandtes nogen forskel mellem stationerne. Følgende ligning kunne med 760 observationer forklare 77,7 % af variationen i relativt udbytte i de enkelte slæt:

$$U_a/U_p = -0,36 + 1,34 (E_a/E_p) \quad (4)$$

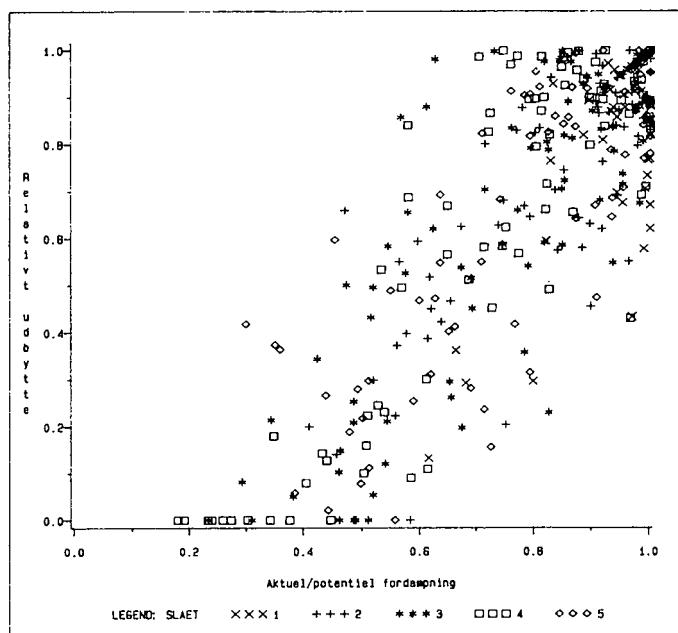

Fig. 3. Relativt udbytte i enkelt slæt af græs ved forskellig relativ fordampning.

Årsudbyttet er derefter beregnet som summen af slætudbytterne. Følgende ligning kunne med 152 observationer forklare 83,4 % af variationen i relativt årsudbytte:

$$\frac{U_a}{U_p} = -0,17 + 1,17 \left(\frac{E_a}{E_p} \right) \quad (5)$$

Til beregning af årsudbyttet er følgende metoder efterprøvet:

- Årsudbyttet beregnes som summen af slætudbytterne, hvor slætudbytterne beregnes med ligning 4.
- Årsudbyttet beregnes med ligning 5.
- Årsudbyttet beregnes som middel af udbytterne ved metode a og b.

I tabel 3 er spredningen på afvigelsen mellem det beregnede og det målte udbytte angivet. Den mindste spredning fås med metode c. Til beregning af det årlige udbytte ved vanding i græs anvendes derfor metode c. Det beregnede årsudbytte

er i fig. 4 afbildet mod det målte udbytte.

Tabel 3. Spredningen på afvigelsen mellem
det beregnede og de målte årlige
udbytte i græs ved forskellige
beregningsmetoder. 152 observati-
oner.

Metode	Spredning (a.e./ha)
a	7,26
b	7,24
c	7,05

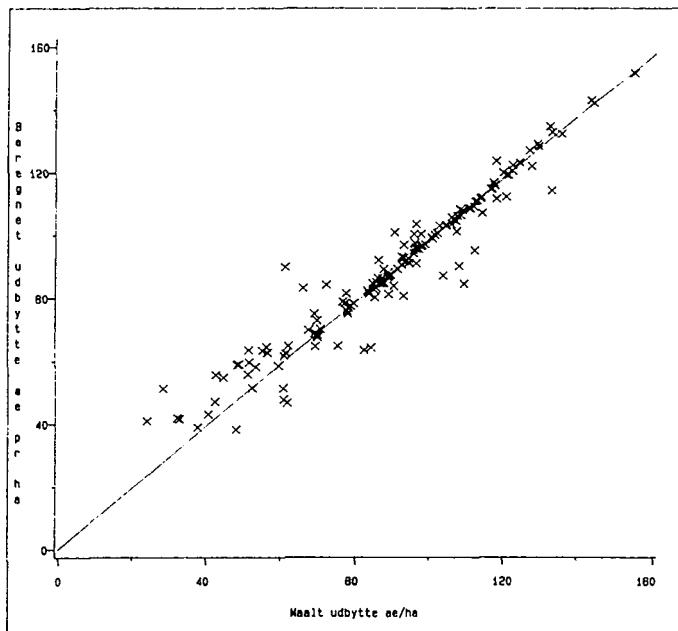

Fig. 4. Beregnet og målt udbytte i græs.

6.3. Model for kartofler.

Data for knoldudbytte fra vandingsforsøg i kartofler er anvendt. Der er kun medtaget data fra forsøg med de middeltidlige sorter Bintje og Octavia og den

sildige sort Dianella. Forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning (E_a/E_p) er beregnet for 2 perioder:

$(E_a/E_p)_1$: Fremspiring til en måned efter fremspiring.

$(E_a/E_p)_2$: En måned efter fremspiring til nedsprøjtning eller modning (den 20. august for middeltidlige sorter og den 1. oktober for sildige sorter).

Det maksimale udbytte er beregnet på grundlag af forsøgsdata som udbyttet i forsøgsleddet med størst udbytte delt med $(E_a/E_p)_2$ i forsøgsleddet med størst E_a/E_p i fase 2.

Der fandtes ingen systematisk forskel mellem forsøgslokaliteterne eller mellem sorterne indbyrdes. Følgende model kunne med 88 observationer forklare 91,7 % af variationen i relativt udbytte:

$$U_a/U_p = -0,105 + 0,097 (E_a/E_p)_1 + 1,013 (E_a/E_p)_2 \quad (6)$$

Ved beregning af udbyttet ved vanding i kartofler anvendes ligning 6. Det beregnede udbytte er i fig. 5 afbilledet mod det målte udbytte.

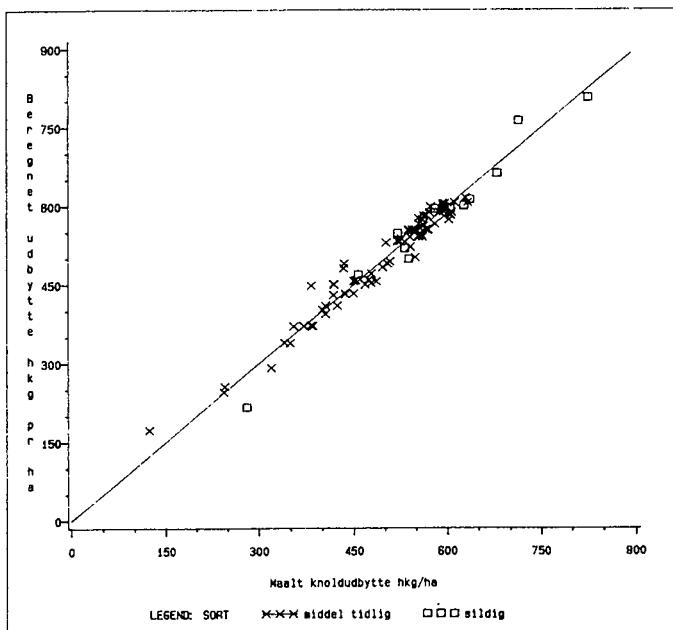

Fig. 5. Beregnet og målt udbytte i middeltidlige og sildige kartofler.

6.4. Diskussion af modellerne.

Ved udvikling af udbyttemodellerne er anvendt multipel lineær regression med relativt udbytte som afhængig variabel, hvor det relative udbytte er forholdet mellem aktuel og maksimal udbytte. Det maksimale udbytte er beregnet for hvert forsøgssted og år som $U_{\max}/(E_a/E_p)_{\max}$. Denne beregningsmetode introducerer en vis afhængighed mellem de relative udbytter og E_a/E_p . Afhængigheden skønnes dog af mindre betydning.

De udviklede ligninger for det relative udbyttes afhængighed af forholdet mellem aktuel og potentiel fordampning stemmer godt overens med tidligere undersøgelser (Jørgensen, 1979b og 1980). For alle afgrøder gælder, at det relative udbytte falder til nul, når den relative fordampning falder til 0,1-0,3.

Byg er den eneste afgrøde, hvor der opnåedes en kvadratisk afhængighed af E_a/E_p . Dette skyldes formentlig, at det for byg ikke er det totale udbytte, men kerneudbyttet, der er undersøgt. Kerneudbyttet kan ved stort vandoverskud reduceres bl.a. på grund af lejesæd.

7. Beregning af merudbyttet ved vanding.

For de 36 lokaliteter med fordampningsmålere er gennemført en beregning af aktuel fordampning ved 6 forskellige rodzonekapaciteter. Til dette er vandbalancemodellen (Gregersen og Knudsen, 1980) anvendt. Ved beregningerne af aktuel fordampning er anvendt fikserede datoer for fremspiring, modning etc., jf. tabel 4. Skridningstidspunktet i vårbyg er fastsat til den 19. juni.

Tabel 4. Datoer for fremspiring, stop for vanding og modning.

Afgrøde	Fremspiring	Stop for vanding	Modning
Græs	-	ingen	-
Vårbyg	28/4	16/7	10/8
Middeltidlige kartofler	21/5	11/8	20/8
Sildige kartofler	28/5	11/9	1/10

Ved beregning af merudbyttet for vanding er anvendt faste værdier for maksimalt udbytte. Disse værdier for maksimalt udbytte er anslæt på grundlag af data fra vandingsforsøg og normaludbytterne ved statens forsøgsstationer.

Ved beregning af merudbyttet for vanding i græs er anvendt 5 slæt i beregning-

gerne med de samme slætdatoer som i afsnit 6.1. De anvendte maksimale udbytter er angivet nedenfor.

Slæt	Maksimalt udbytte i a.e./ha
1	29
2	25
3	21
4	23
5	12
hele året	110

For vårbyg er anvendt et maksimalt udbytte på 54 hkg/ha af kerne med 15 % vand. For middeltidlige kartofler er det maksimale udbytte 550 hkg knolde pr. ha og for sildige kartofler 675 hkg/ha.

Beregning af udbytterne sker ved anvendelse af modellerne i afsnit 6. I modelnen vandes, når 50 % af det tilgængelige vand er brugt, og der tilføres en mængde svarende til 50 % af rodzonekapaciteten. Beregningerne er udført for 6 rodzonekapaciteter fra 60 til 160 mm tilgængeligt vand. Ud fra de enkelte års resultater er beregnet gennemsnit for 25 år for hver enkelt station.

Der er dog ikke ved alle lokaliteter observeret i 25 år. Før beregning af middelværdier er der estimeret værdier (X_i) for de manglende år ved stationer med under 25 års funktionstid. Ved estimeringen er værdierne (Y_i) ved den nærmestliggende station med 25 års funktionstid anvendt. Værdierne (X_i) er estimeret med følgende model:

$$X_i = b_0 + Y_i \quad (7)$$

Hvor b_0 er beregnet på grundlag af de år, hvor der har været målt fordampning ved den pågældende station.

8. Normaler for sandsynligt merudbytte ved vanding.

De beregnede gennemsnit for 25 år kan betragtes som normalværdier for sandsynligt merudbytte ved vanding. Resultaterne ved de 36 målestationer er vist i appendix, tabel A₁-A₄, der samtidig viser gennemsnit for amterne. I tabellerne er angivet antal år, som målingerne er gennemført. Resultaterne er omregnet til 25 års gennemsnit således, at der kan sammenlignes stationerne imellem.

Beregningerne er, uanset jordtypen ved de forskellige målestationer, foretaget

Fig. 6. Geografisk fordeling af det beregnede merudbytte i vårbyg, hkg pr. ha ved 60 mm rodzonekapacitet.

for 6 forskellige rodzonekapaciteter (RZK), idet der inden for de enkelte amter findes varierende jordtyper, og RZK desuden afhænger af planternes roddybde. Tabellerne A₁-A₄ viser, at der er nogen variation i de beregnede merudbytter

både mellem amter og inden for amter. De største merudbytter ved fastlagt RZK opnås i Østjylland og Vestsjælland, mens de laveste merudbytter opnås i Midt- og Sønderjylland. Variationen inden for amter er særlig udtalt i Ribe og Ringkøbing amter. Fig. 6 illustrerer den geografiske fordeling af beregnet merudbytte i byg ved en rodzonekapacitet på 60 mm.

I tabellerne A₅-A₈ er det beregnede merudbytte pr. mm vandingsvand vist. Det fremgår heraf, at merudbyttet pr. mm vand falder stærkt ved stigende RZK. Dette gør sig især gældende i byg, hvor vandingssæsonen er ret kort.

Tabel A₉ viser, som gennemsnit for amter, det maksimale vandingsbehov på et enkelt år. Denne vandmængde må være til rådighed, hvis det beregnede merudbytte skal opnås. Det gennemsnitlige vandingsbehov er angivet af Gregersen og Knudsen (1981). Det gennemsnitlige vandingsbehov er væsentlig lavere end det maksimale behov, der kun optræder i ekstremt tørre år.

Tabel 5. Sandsynligt merudbytte for vanding ved statens forsøgsstationer.

Lokalitet (målestation)	JB- nr.	Byg		Græs		Kartofler	
		RZK ¹⁾ mm	Merudbytte hkg kerne	RZK ¹⁾ mm	Merudbytte a.e.	RZK ¹⁾ mm	Merudbytte hkg knolde
Jyndevad	1	66	12,9	66	24	66	82
Lundgård		48	9,7	48	20	48	73
Tylstrup	2	120	3,7	120	18	120	48
Studsgård	3	65	14,2	65	29	65	103
Borris	4	125	2,2	107	14	107	40
Hornum		-	-	-	-	-	-
Askov	5	163	0,8	131	7	131	20
Tystofte		186	3,0	149	23	149	56
Årslev		181	2,0	127	12	127	25
Roskilde	6	175	2,0	144	17	144	40
Ødum		148	3,0	108	22	108	69
Blangstedgård		144	3,0	114	20	114	58
Silstrup		168	2,0	128	20	128	64
Rønhave	7	148	2,0	116	16	116	34
Højer		-	-	-	-	-	-
Ribe	8	-	-	-	-	-	-

1) RZK er angivet således: JB 1-3 60 cm rodde dybde i alle afgrøder, JB 4-8 100 cm rodde dybde i byg, 75 cm i græs og kartofler.

<u>Teksturdefinition:</u>	JB-1 Grovsandet jord	JB-5 Grov sandbl. lerjord
	JB-2 Finsandet jord	JB-6 Fin sandbl. lerjord
	JB-3 Grov lerbl. sandjord	JB-7 Lerjord
	JB-4 Fin lerbl. sandjord	JB-8 Svær lerjord

For statens forsøgsstationer er der foretaget bestemmelse af tilgængeligt vand i jorden i indtil 1 m dybde (Hansen, 1976). Kapaciteten er bestemt inden for ensartede jordlag, hvilket gør det muligt at beregne tilgængeligt vand i jordlag af forskellig dybde. Dette er anvendt ved udarbejdelse af tabel 5, der viser rodzonekapacitet og sandsynligt merudbytte for vanding i byg, græs og kartofler ud fra de beregnede værdier i tabellerne A₁-A₄.

9. Diskussion.

Det anførte merudbytte for vanding i vårbyg (tabel 5) falder for Jyndevads vedkommende helt sammen med målte merudbytter for vanding i byg (Jørgensen, 1974), når der tages hensyn til, at 1972, hvor der ikke var vandingsbehov, er udeladt ved gennemsnitsberegningerne.

Ved Tylstrup er det beregnede merudbytte mindre end forsøgets resultater. Der er da også rejst tvivl om, at RZK på 120 mm er typisk for hele Tylstrup Forsøgsstations arealer. Ved en lavere RZK vil merudbyttet være større. Ved Borris og Tystofte falder det beregnede merudbytte tæt sammen med det i forsøget fundne merudbytte.

Ved Lundgård, hvor RZK ifølge Hansen (1976) kun er 48 mm i 60 cm dybde, er anvendt værdien fundet ved 60 mm RZK. En ekstrapolation til 48 mm giver et merudbytte på ca. 12 hkg kerne i byg.

I Håndbog for Driftsplanelægning (LIK, 1982) angives nettomerudbyttet for vanding i vårbyg på grovsandet jord til 16,4 hkg kerne pr. ha, brutto 17,6 hkg pr. ha. Dette er således noget mere end fundet ved beregning på klimadata. Gregersen (1976) finder det sandsynligt, at merudbyttet for vanding i praksis, specielt for vårsæd, vil være mindre end forsøgenes resultater.

I græs ligger de i tabel 5 anførte merudbytter for vanding stort set på linie med resultater fra 10 års vandingsforsøg (Gregersen, 1980). Ved Lundgård, Borris og Tylstrup er tallene dog noget mindre end forsøgets resultater. Her gælder formentlig de samme betragtninger som anført under omtale af byg.

Græs og kløvergræs til slæt, afgræsning og ensilering vil ikke i samme grad som f.eks. vårsæd være afhængig af rettidig vanding for at opnå et stort udbytte.

Gregersen (1976) antager ingen reduktion i forhold til forsøgenes resultater.

De anførte merudbytter for vanding i græs må derfor anses for realistisk opnåelige.

Med de anvendte rodzonekapaciteter varierer merudbyttet for vanding i Bintje

kartofler (tabel 5) fra 20 hkg pr. ha ved Askov til 103 hkg ved Studsgård og i Dianella fra 25 hkg til 120 hkg ved de samme stationer. Håndbog for Driftsplanelægning 1982 angiver 100 hkg/ha som nettomerudbytte på grovsandet jord, brutto 118 hkg/ha i Bintje og i Dianella henholdsvis 120 hkg/ha og 140 hkg/ha. Gregeresen (1976) antager en 10 % reduktion i merudbytte fra forsøg til praksis.

De samme betragtninger som under byg og græs kan måske gøres gældende for kartofler ved Lundgård, Borris og Tylstrup. De beregnede merudbytter for vanding i kartofler anses for realistisk opnåelige i praksis under forudsætning af, at forhold som læggemateriale, plantebestand og godtning er i orden.

Med stigende rodzonekapacitet falder ikke alene det totale merudbytte pr. ha, men også merudbyttet pr. mm vandingsvand. Det er dog sandsynligt, at den anvendte beregningsmetode giver en lidt større reduktion med stigende rodzonekapacitet, end tilfældet vil være i praksis, idet modellen uanset rodzonekapacitet altid udtørrer til 50 % RZK og altid vander med 50 % af RZK. Dette vil næppe være tilfældet i praksis, hvor vandingsmaskiner kun giver 30-40 mm pr. overkørsel. Dette giver en hyppigere vanding og formentlig et mindre forbrug pr. produceret enhed end her vist ved de største rodzonekapaciteter.

Den geografiske fordeling af de beregnede merudbytter fremgår af tabellerne A₁-A₄ samt for byg ved RZK 60 mm af fig. 6. Figuren viser, at de største merudbytter fås langs Jyllands vest- og østkyst samt i det vestlige og nordlige Sjælland.

Den lokale variation er særlig stor i Vestjylland, hvor merudbyttet falder fra høje værdier langs vestkysten til forholdsvis lave merudbytter i Midt- og Sønderjylland.

Variationen inden for amter er således særlig stor i Ribe og Ringkøbing amter. På grund af den store lokale variation vil anvendelse af amtsgennemsnittet for disse amter give et forkert vejledningsgrundlag. Her bør resultaterne fra den nærmeste målestation anvendes.

Den i fig. 6 viste geografiske fordeling af beregnede merudbytter stemmer godt overens med fordelingen af middelnedbør i vækstperioden (Meteorologisk Institut, 1975). I områder med meget nedbør opnås et beskedent merudbytte for vanding, mens der i områder med lille nedbør i vækstperioden fås et stort merudbytte for vanding.

Fig. 7 viser sammenhængen mellem rodzonekapacitet og sandsynligt merudbytte for vanding i vårbyg for amterne Ribe og Vestsjælland. Vestsjællands amt ligger i område med lille nedbør i vækstperioden, mens nedbøren i Ribe amt er relativt

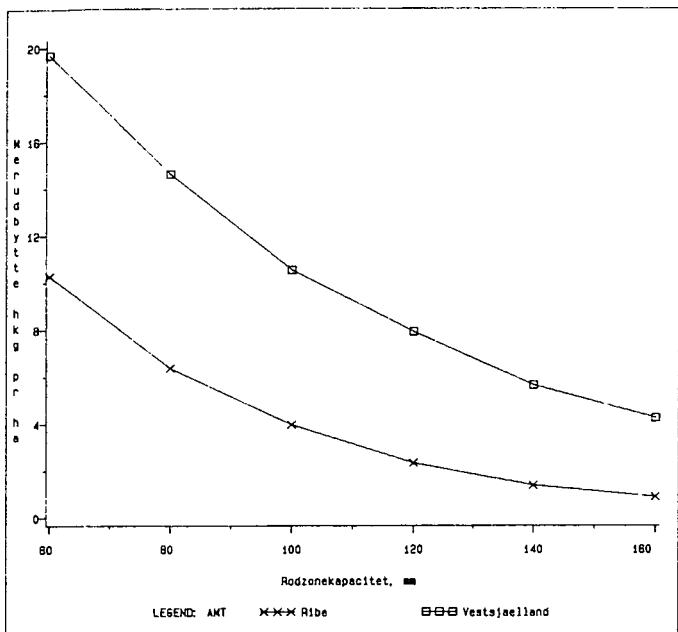

Fig. 7.

Beregnet merudbytte i vårbyg ved varierende rodzonekapacitet i Ribe og Vestsjællands amter.

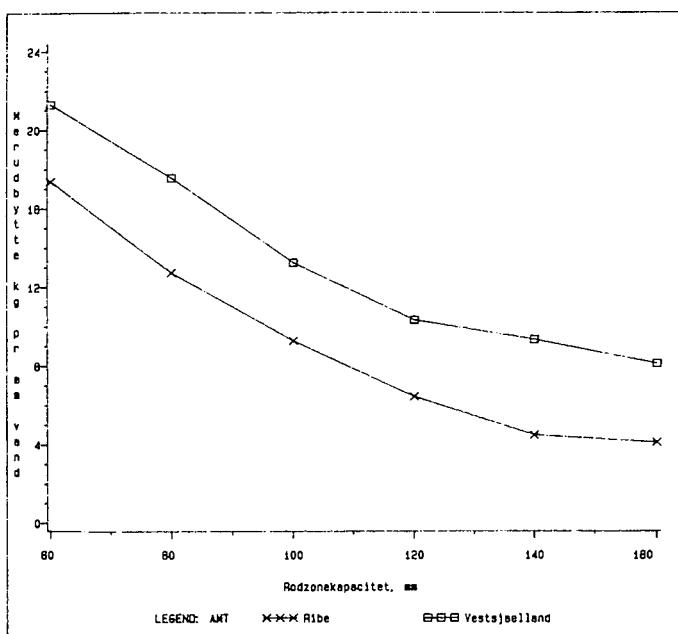

Fig. 8.

Beregnet merudbytte pr. mm vandingsvand i vårbyg ved varierende rodzonekapacitet i Ribe og Vestsjællands amter.

stor. Fig. 8 viser for de samme amter forløbet af merudbytte pr. mm vandingsvand afhængig af rodzonekapaciteten.

Det ses af fig. 7, at faldet i merudbytte ved stigende rodzonekapacitet er noget mindre i Ribe amt end i Vestsjællands amt. Faldet i merudbytte pr. mm vandingsvand forløber derimod nogenlunde parallelt for de 2 amter dog med noget lavere værdier i Ribe amt, jf. fig. 8. Dette skyldes formentlig den noget større nedbør og dermed mindre vandingsbehov i Ribe amt, forudsat samme RZK.

10. Konklusion.

På grundlag af vandingsforsøg i byg, græs og kartofler er udarbejdet modeller, som på grundlag af data for nedbør og potentiel fordampning kan beregne merudbyttet for vanding i disse afgrøder.

Beregningerne af merudbytte for vanding er udført for 36 målestationer fordelt over hele Danmark. For hver målestation er beregningerne udført for 6 forskellige rodzonekapaciteter fra 60 til 160 mm tilgængeligt vand. Disse resultater samt amtsgennemsnit er vist i tabel A₁-A₄. De beregnede merudbytter skønnes at være realistisk opnåelige i praksis.

Tabellerne A₁-A₄ viser, at der er nogen forskel i de beregnede merudbytter både mellem amter og inden for amter. Generelt opnås de største merudbytter i de nedbørsfattige områder langs Jyllands vestkyst, i det østlige Jylland samt i Vest- og Nordsjælland. De laveste merudbytter opnås i Midt- og Sønderjylland. På grund af den store lokale variation langs Jyllands vestkyst bør gennemsnits-tallene fra Ribe og Ringkøbing amter ikke anvendes. Her bør de beregnede merudbytter fra den nærmeste målestation anvendes. Dette gælder til dels også i andre egne af landet.

Ved stigende rodzonekapacitet falder merudbyttet både totalt og pr. mm vandingsvand ret stærkt. Dette fald med stigende rodzonekapacitet er særlig udpræget for områder med lille nedbør og stort vandingsbehov.

11. Litteratur.

Anonym (1967): Forskellig tidspunkt for påbegyndelse af vanding til korn, byg, havre, rug og hvede. Statens Planteavlsforsøg, medd. nr. 818.

Aslyng, H.C. & Hansen, L. (1960): Vandfordampning og vindhastighed fra statens forsøgsstationer. Tidsskr. Planteavl 64, 185-212.

Aslyng, H.C. & Stendahl, M.M. (1964): Vindhastighed og vandbalance ved statens forsøgsstationer og Højbakkegård 1960-63. Tidsskr. Planteavl 68, 805-825.

- Gregersen, A.K. (1972): Vanding af byg og havre på sandjord. Statens Planteavlsforsøg, medd. nr. 1056.
- Gregersen, A.K. (1976): Økonomi ved vanding. Ugeskrift for Agronomer, Hortonomer, Forstkandidater og Licentiater 121, 291-294.
- Gregersen, A.K. (1980): Vand og kvælstofgødning til flerårigt græs og kløvergræs. Tidsskr. Planteavl 84, 191-208.
- Gregersen, A.K. & Jørgensen, V. (1973): Vanding af kartofler 1965-71. Tidsskr. Planteavl 77, 611-620.
- Gregersen, A.K. & Knudsen, H. (1980): Vindhastighed, vandbalance og vandingsbehov 1957-78. Tidsskr. Planteavl 84, 111-161.
- Gregersen, A.K. & Knudsen, H. (1981): Normalværdier for vandingsbehov, afstrømning og nettvandbehov ved forskellig rodzonekapacitet. Statens Planteavlsforsøg, beretning nr. S1537, 21 pp.
- Hanks, R.J. & Hill, R.W. (1980): Modelling crop responses to irrigation in relation to soils, climate and salinity. International Irrigation Information Center, Bet Dagan, Israel, 66 pp.
- Hansen, L. (1976): Jordtyper ved statens forsøgsstationer. Tidsskr. Planteavl 80, 742-758.
- Johansson, W. (1974): Beräkning av vatteninnehåll och vattenomsättning i odlad jord med ledning av meteorologiska data. Särtryk ur Grundförbättring 1970 och 1973/74. 153 pp.
- Jørgensen, V. (1974): Vanding af byg 1968-73. Statens Planteavlsforsøg, medd. nr. 1117.
- Jørgensen, V. (1977): Vanding af kartofler dyrket på kamme og uden kamme. Stofproduktion og vandforbrug. Tidsskr. Planteavl 81, 95-103.
- Jørgensen, V. (1979a): Virkninger af varieret vandingsfrekvens i forskellige udviklingsfaser hos kartofler. Statens Planteavlsforsøg, medd. nr. 1469.
- Jørgensen, V. (1979b): Planternes vandforbrug, klimaforhold og planteproduktion. Tidsskr. Planteavl 83, 287-304.
- Jørgensen, V. (1980): Vandingsfrekvensens indflydelse på udbytte og vandforbrug i byg. Tidsskr. Planteavl 84, 335-341.
- Knudsen, H. (1963): Fastliggende forsøg med vanding og gødskning 1950-60. Tids-

- skr. Planteavl 67, 652-678.
- Knudsen, H. & Gregersen, A.K. (1966): Vand og kvælstof til bygsorter 1962-65.
Tidsskr. Planteavl 70, 346-352.
- Laursen, B. (1981): Økonomien ved markvanding. Jordbrugsøkonomisk Institut,
rapport nr. 2, 84 pp.
- LIK (1982): Håndbog for Driftsplanelægning 1982-83, 18.
- Meteorologisk Institut (1975): Middelnedbør og middeltemperatur 1931-60. Måned,
år og vækstperiode, København.
- Mikkelsen, S.A. (1981): Jordbrugsmeteorologi. Rapport fra Jordbrugsmeteorolo-
giprojektet 1980. Statens Planteavlsforsøg, beretning nr. S1538, 94 pp.
- Stanhill, G. (1973): Simplified agroclimatic procedures for assessing the ef-
fect of water supply. In Plant Responses to Climatic Factors. Proc. Upp-
sala Symp. (Ed. R.O. Slayer), 461-474.

Tabel A₁. Sandsynligt merudbytte for vanding i vårbyg ved forskellig rodzonekapacitet, hkg kerne/ha.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	12,6	8,9	5,5	3,7	2,4	1,5
Centralgården	14	13,4	9,0	6,6	3,1	1,9	1,2
Hornum	25	14,1	10,0	7,0	5,2	3,6	2,5
Nordjyllands Amt.....		13,4	9,3	6,4	4,0	2,6	1,7
Silstrup	19	16,1	11,8	8,4	5,7	3,8	2,5
Bording	14	12,3	8,8	6,1	3,6	2,2	1,7
Viborg	16	11,7	7,8	5,2	3,4	1,7	0,8
Bjerringbro	17	11,1	7,0	4,5	2,9	1,5	0,3
Viborg Amt.....		12,8	8,9	6,0	3,9	2,3	1,3
Godthåb	16	13,8	9,7	7,2	4,6	2,5	0,8
Grenå	18	18,1	12,7	8,6	6,1	4,2	2,3
Ødum	25	15,0	10,7	6,9	4,5	3,4	2,1
Århus Amt.....		15,6	11,1	7,6	5,1	3,3	1,8
Borris	25	9,5	6,2	3,7	2,4	1,6	0,8
Stauning	15	19,2	13,6	10,1	7,5	5,0	3,4
Studsgård	25	15,4	10,8	7,5	5,8	4,0	2,6
Ringkøbing Amt.....		14,7	10,2	7,1	5,2	3,5	2,3
Askov	25	7,6	4,6	2,0	1,2	1,0	0,8
Lundgård	24	9,7	5,8	2,8	1,6	0,9	0,5
Grindsted	17	9,4	5,3	3,0	1,5	0,6	0,5
Ribe	20	11,2	6,9	5,1	2,9	1,4	0,7
Spangsbjerg	17	13,6	9,2	6,9	4,4	3,0	2,0
Ribe Amt.....		10,3	6,4	4,0	2,3	1,4	0,9
Brakker	16	12,7	8,8	5,2	3,3	2,4	1,5
Vejle Amt.....		12,7	8,8	5,2	3,3	2,4	1,5
Højer	25	13,4	9,4	6,1	3,8	2,2	1,3
Jyndevad	25	12,9	9,5	6,2	3,7	2,3	1,7
Rønhave	25	12,1	8,4	5,3	3,4	2,3	1,4
Sønderjyllands Amt...		12,8	9,1	5,9	3,7	2,3	1,4
Årslev	25	11,2	7,4	4,6	2,6	1,4	0,8
Blangstedgård	25	13,9	10,1	6,9	4,8	3,2	2,2
Dalllund	11	13,4	8,9	6,1	3,5	1,9	1,3
Svendborg	17	16,0	11,5	7,8	5,3	4,0	3,0
Fyns Amt.....		13,6	9,5	6,3	4,0	2,7	1,9
Hårlev	9	14,4	10,0	7,2	4,3	2,9	2,7
Højbakkegård	25	17,3	12,4	8,9	6,0	4,2	2,9
Roskilde	13	15,3	11,1	7,6	4,7	3,5	2,3
Lyngby	12	17,9	12,7	9,3	6,5	3,8	2,4
Risø	18	14,6	10,2	6,7	4,1	2,6	2,1
Østsjællands Amt.....		15,9	11,3	7,9	5,1	3,4	2,5
Svinninge	15	21,2	16,1	11,4	8,9	6,3	5,0
Tystofte	25	18,2	13,1	9,7	7,0	4,9	3,5
Vestsjællands Amt....		19,7	14,6	10,5	7,9	5,6	4,2
Abed	25	14,4	9,5	6,4	4,1	2,0	0,9
Næsgård	16	12,7	8,1	4,9	2,9	2,3	1,6
Storstrøms Amt.....		13,6	8,8	5,7	3,5	2,1	1,2
Åkirkeby	25	15,8	10,8	8,1	5,2	3,1	1,7
Bornholms Amt.....		15,8	10,8	8,1	5,2	3,1	1,7

Tabel A₂. Sandsynligt merudbytte for vanding i græs ved forskellig rodzonekapacitet, afgrødeenheder/ha.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	28,1	24,0	20,8	17,8	15,4	13,3
Centralgården	14	27,7	23,7	20,7	16,8	15,0	12,5
Hornum	25	27,9	23,8	20,6	17,6	15,0	13,2
Nordjyllands Amt.....		27,9	23,8	20,7	17,4	15,1	13,0
Silstrup	19	33,6	29,4	26,2	23,0	19,3	17,4
Bording	14	24,9	21,5	18,6	16,0	13,2	10,5
Viborg	16	23,4	20,0	16,6	13,5	11,6	10,1
Bjerringbro	17	25,0	21,8	18,9	15,3	13,2	10,6
Viborg Amt.....		26,7	23,2	20,1	17,0	14,3	12,2
Godthåb	16	30,1	25,4	22,4	19,0	16,5	14,3
Grenå	18	35,5	31,3	27,6	24,1	21,5	18,6
Ødum	25	31,8	27,7	23,9	21,3	18,5	15,7
Aarhus Amt.....		32,5	28,1	24,6	21,5	18,9	16,2
Borris	25	22,3	18,6	15,4	13,0	10,7	9,0
Stauning	15	37,5	33,4	29,9	27,2	23,7	21,6
Studsgård	25	30,4	26,5	23,1	19,8	17,7	16,0
Ringkøbing Amt.....		30,0	26,1	22,8	20,0	17,4	15,6
Askov	25	17,2	13,7	10,2	7,8	6,4	4,9
Lundgård	24	20,4	16,6	13,3	10,8	8,8	7,0
Grindsted	17	20,7	16,9	14,1	11,2	9,1	7,6
Ribe	20	24,5	21,0	17,8	15,3	12,2	10,3
Spøngsbjerg	17	26,8	23,8	20,4	17,1	14,7	12,6
Ribe Amt.....		21,9	18,4	15,2	12,4	10,2	8,5
Brakker	16	25,7	21,4	18,6	15,8	13,5	11,4
Vejle Amt.....		25,7	21,4	18,6	15,8	13,5	11,4
Højer	25	27,2	23,7	20,1	17,6	14,8	12,8
Jyndevad	25	23,8	20,0	17,0	14,8	12,0	9,7
Rønhave	25	25,1	21,0	18,1	15,6	12,4	10,2
Sønderjyllands Amt...		25,4	21,6	18,4	16,0	13,0	10,9
Årslev	25	23,6	19,5	16,6	13,6	11,0	8,8
Blangstedgård	25	29,7	25,9	22,5	19,5	16,0	13,7
Dallund	11	27,1	23,8	20,1	17,0	14,3	11,4
Svendborg	17	29,7	26,4	22,5	19,6	17,3	14,5
Fyns Amt.....		27,5	23,9	20,4	17,4	14,7	12,1
Hårlev	9	29,4	25,5	23,3	20,4	17,5	15,2
Højbakkegård	25	32,6	28,6	25,5	22,6	19,5	17,0
Roskilde	13	31,6	27,0	24,3	21,0	17,7	14,9
Lyngeby	12	32,5	27,8	23,7	21,2	18,3	16,2
Risø	18	29,9	26,0	22,7	19,3	17,0	13,2
Østsjællands Amt.....		31,2	27,0	23,9	20,9	18,0	15,3
Svinninge	15	37,4	33,8	29,9	27,2	23,4	20,4
Tystofte	25	38,6	34,4	31,1	27,7	24,7	21,5
Vestsjællands Amt....		38,0	34,1	30,5	27,5	24,0	20,9
Abed	25	30,1	26,0	22,6	19,6	16,7	14,2
Næsgård	16	29,6	25,0	20,9	17,7	15,1	12,4
Storstrøms Amt.....		29,9	25,5	21,7	18,6	15,9	13,3
Åkirkeby	25	33,1	29,0	25,5	21,6	18,8	16,2
Bornholms Amt.....		33,1	29,0	25,5	21,6	18,8	16,2

Tabel A₃. Sandsynligt merudbytte for vanding i middeltidlige kartofler ved forskellig rodzonekapacitet, hkg knolde/ha.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	104	82	66	47	37	27
Centralgården	14	115	86	69	50	36	28
Hornum	25	100	82	64	51	39	33
Nordjyllands Amt.....		106	84	66	49	37	29
Silstrup	19	135	109	86	68	60	47
Bording	14	99	79	63	52	44	31
Viborg	16	80	56	48	33	17	14
Bjerringbro	17	68	47	37	26	15	14
Viborg Amt.....		96	73	58	45	34	27
Godthåb	16	101	74	53	40	26	21
Grenå	18	128	101	77	61	36	24
Ødum	25	120	93	77	61	45	32
Århus Amt.....		116	89	69	54	36	26
Borris	25	79	59	43	34	23	21
Stauning	15	138	113	91	72	56	42
Studsgård	25	108	87	68	58	48	36
Ringkøbing Amt.....		108	86	67	55	42	33
Askov	25	62	41	33	23	17	11
Lundgård	24	73	51	38	26	14	10
Grindsted	17	75	55	38	30	20	13
Ribe	20	86	69	51	36	31	23
Spængsbjerg	17	106	87	71	55	41	29
Ribe Amt.....		80	61	46	34	25	17
Brakker	16	83	61	44	36	29	20
Vejle Amt.....		83	61	44	36	29	20
Højer	25	100	74	56	39	27	19
Jyndevad	25	81	60	44	29	19	15
Rønhave	25	82	56	40	32	24	14
Sønderjyllands Amt...		88	64	47	33	23	16
Årslev	25	84	61	42	28	20	17
Blangstedgård	25	118	93	70	54	39	30
Dallund	11	86	71	47	24	22	11
Svendborg	17	114	91	69	53	45	30
Fyns Amt.....		101	79	57	40	32	22
Hårlev	9	122	89	70	66	60	48
Højbakkegård	25	109	88	67	49	33	24
Roskilde	13	114	92	70	50	42	31
Lyngby	12	106	82	61	43	28	22
Risø	18	106	81	58	42	31	20
Østsjællands Amt....		111	86	65	50	39	29
Svinninge	15	155	131	107	88	69	56
Tystofte	25	152	126	103	80	62	50
Vestsjællands Amt....		154	128	105	84	66	53
Abed	25	97	71	51	39	25	15
Næsgård	16	104	74	50	36	26	18
Storstrøms Amt.....		100	72	51	38	26	16
Åkirkeby	25	124	95	73	52	43	31
Bornholms Amt.....		124	95	73	52	43	31

Tabel A₄. Sandsynligt mørudbytte for vanding i sildige kartofler ved forskellig rodzonekapacitet, hkg knolde/ha.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	119	95	76	61	49	39
Centralgården	14	124	102	80	64	54	37
Hornum	25	105	88	72	57	48	38
Nordjyllands Amt.....		116	95	76	61	50	38
Silstrup	19	138	115	91	80	64	56
Bording	14	107	88	72	62	49	39
Viborg	16	87	66	53	35	23	17
Bjerringbro	17	78	63	46	32	22	20
Viborg Amt.....		103	83	66	52	40	33
Godthåb	16	104	80	66	46	34	32
Grenå	18	145	117	97	73	52	40
Ødum	25	135	111	92	73	60	48
Århus Amt.....		128	103	85	64	49	40
Borris	25	83	67	54	43	34	30
Stauning	15	146	126	103	86	69	58
Studsgård	25	119	100	84	73	57	48
Ringkøbing Amt.....		116	97	80	67	54	45
Askov	25	64	50	39	27	21	16
Lundgård	24	71	55	42	29	18	15
Grindsted	17	84	69	52	38	32	22
Ribe	20	89	74	61	49	41	32
Spangsbjerg	17	106	88	74	61	51	38
Ribe Amt.....		83	67	54	41	33	25
Brakker	16	93	73	58	49	37	34
Vejle Amt.....		93	73	58	49	37	34
Højer	25	99	80	59	48	34	27
Jyndevad	25	77	60	42	31	27	22
Ronhave	25	89	68	56	42	32	26
Sønderjyllands Amt...		88	69	52	40	31	25
Årslev	25	91	68	51	40	31	25
Biangstedgård	25	128	104	83	64	52	41
Dallund	11	90	73	48	33	23	15
Svendborg	17	123	101	82	66	47	39
Fyns Amt.....		108	86	66	51	38	30
Hårlev	9	138	114	94	82	79	63
Højbakkegård	25	119	95	77	59	45	35
Roskilde	13	137	105	90	76	62	43
Lyngby	12	112	90	65	50	37	26
Risø	18	115	88	70	56	46	28
Østsjællands Amt....		124	98	79	65	54	39
Svinninge	15	164	144	118	99	86	75
Tystofte	25	175	150	123	104	87	73
Vestsjællands Amt....		169	147	120	101	86	74
Abed	25	109	84	68	54	39	33
Næsgård	16	109	85	67	49	41	32
Storstrøms Amt.....		109	84	68	52	40	32
Åkirkeby	25	127	103	82	63	52	41
Bornholms Amt.....		127	103	82	63	52	41

Tabel A₅. Kg bygkerne pr. mm vandingsvand ved forskellig rodzonekapacitet.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	18,5	14,7	10,7	7,7	6,0	5,2
Centralgården	14	17,4	14,2	10,5	6,5	3,8	2,6
Hornum	25	19,0	14,9	11,0	10,9	7,6	6,0
Nordjyllands Amt.....		18,3	14,6	10,7	8,4	5,8	4,6
Silstrup	19	19,2	15,2	12,1	8,1	6,2	5,0
Bording	14	17,6	13,8	12,0	7,0	5,2	4,6
Viborg	16	18,2	14,1	9,4	8,0	5,5	4,0
Bjerringbro	17	19,8	16,5	11,2	9,9	6,3	1,6
Viborg Amt.....		18,7	14,9	11,2	8,2	5,8	3,8
Godthåb	16	19,2	16,1	14,0	9,2	6,2	1,8
Grenå	18	22,0	17,5	12,4	10,6	7,9	4,4
Ødum	25	19,8	15,2	10,7	7,8	7,6	6,0
Århus Amt.....		20,3	16,3	12,4	9,2	7,2	4,1
Borris	25	17,3	12,4	10,3	7,1	5,2	3,1
Stauning	15	21,1	15,7	14,0	10,2	6,8	6,0
Studsgård	25	18,0	14,4	10,5	9,7	8,4	5,4
Ringkøbing Amt.....		18,8	14,1	11,6	9,0	6,8	4,8
Askov	25	16,6	11,4	7,0	6,5	5,8	6,1
Lundgård	24	18,3	11,7	8,8	4,8	3,6	2,0
Grindsted	17	16,9	11,8	8,4	4,2	2,7	2,9
Ribe	20	18,0	14,3	10,7	6,6	3,7	2,8
Spangsbjerg	17	19,8	14,5	11,4	10,0	6,5	6,4
Ribe Amt.....		17,9	12,8	9,3	6,4	4,5	4,1
Brakker	16	20,4	15,3	12,0	8,7	7,1	4,6
Vejle Amt.....		20,4	15,3	12,0	8,7	7,1	4,6
Højer	25	20,3	15,8	9,9	8,8	5,7	4,0
Jyndevad	25	20,4	16,9	11,9	8,2	6,4	6,7
Rønhave	25	18,7	15,4	10,7	9,0	8,2	5,3
Sønderjyllands Amt...		19,8	16,0	10,8	8,6	6,8	5,3
Årslev	25	19,8	14,0	12,2	7,8	5,7	3,2
Blangstedgård	25	18,7	15,4	12,8	9,5	8,3	5,0
Dallund	11	21,1	15,3	13,6	7,7	5,8	3,6
Svendborg	17	20,7	16,0	13,2	10,3	9,7	6,8
Fyns Amt.....		20,1	15,2	12,9	8,8	7,4	4,7
Hårlev	9	19,8	17,1	12,6	8,9	5,7	7,0
Højbakkegård	25	20,9	17,2	13,2	10,8	8,3	6,1
Roskilde	13	17,9	14,8	12,6	8,4	6,9	5,4
Lyngby	12	21,6	16,1	14,6	10,8	6,7	4,4
Risø	18	21,1	15,5	12,4	8,5	5,7	4,9
Østsjællands Amt.....		20,3	16,2	13,0	9,5	6,7	5,5
Svinninge	15	21,9	17,8	12,9	10,7	9,2	9,4
Tystofte	25	20,5	17,1	13,5	10,0	9,3	6,9
Vestsjællands Amt....		21,2	17,4	13,2	10,3	9,2	8,1
Abed	25	22,7	16,5	12,8	8,6	5,2	3,4
Næsgård	16	19,5	14,8	9,8	7,9	5,8	6,1
Storstrøms Amt.....		21,1	15,6	11,3	8,3	5,5	4,7
Åkirkeby	25	20,9	16,4	13,5	9,9	6,5	4,9
Bornholms Amt.....		20,9	16,4	13,5	9,9	6,5	4,9

Tabel A₆. Foderenheder i græs pr. mm vandingsvand ved forskellig rodzonekapacitet.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	20,2	19,0	17,0	16,1	14,5	13,0
Centralgården	14	18,7	17,9	16,5	14,7	14,8	13,8
Hornum	25	19,2	17,3	16,9	16,0	13,7	13,3
Nordjyllands Amt.....		19,4	18,1	16,8	15,6	14,3	13,3
Silstrup	19	18,9	17,2	15,7	13,8	14,3	14,5
Bording	14	17,8	15,8	14,5	14,7	13,0	9,8
Viborg	16	18,3	17,1	15,3	14,9	15,8	13,1
Bjerringbro	17	20,3	17,6	16,2	15,9	14,2	14,2
Viborg Amt.....		18,8	16,9	15,4	14,8	14,3	12,9
Codthåb	16	19,5	18,6	16,7	16,3	14,6	12,8
Grenå	18	21,7	20,3	18,6	17,0	16,1	14,8
Ødum	25	18,8	17,7	17,9	16,1	14,7	12,9
Århus Amt.....		20,0	18,8	17,7	16,5	15,1	13,5
Borris	25	19,1	17,1	16,0	15,1	13,7	12,8
Stauning	15	17,7	17,2	16,7	14,9	14,2	13,9
Studsgård	25	17,5	16,4	15,4	14,2	13,5	12,8
Ringkøbing Amt.....		18,1	16,9	16,0	14,7	13,8	13,2
Askov	25	19,6	16,8	14,6	13,0	11,4	10,2
Lundgård	24	19,0	17,5	15,3	14,9	12,5	10,7
Grindsted	17	18,9	17,8	16,2	14,8	12,3	14,8
Ribe	20	18,9	17,9	16,2	14,6	13,4	13,6
Spangsbjerg	17	18,1	17,8	15,5	15,1	13,0	13,3
Ribe Amt.....		18,9	17,5	15,6	14,5	12,5	12,5
Brakker	16	19,9	17,6	16,8	15,0	14,8	13,7
Vejle Amt.....		19,9	17,6	16,8	15,0	14,8	13,7
Højer	25	18,7	18,3	17,3	15,0	13,9	13,4
Jyndevad	25	18,9	17,6	17,3	15,4	12,6	10,9
Rønhave	25	18,8	17,5	17,1	14,8	11,6	12,3
Sønderjyllands Amt...		18,8	17,8	17,2	15,1	12,7	12,2
Årslev	25	20,0	18,5	16,9	14,9	14,1	13,0
Blangstedgård	25	19,8	18,4	17,8	16,3	13,3	13,0
Dallund	11	23,1	20,0	19,4	15,6	18,9	12,5
Svendborg	17	19,2	18,4	16,5	16,4	13,9	12,7
Fyns Amt.....		20,5	18,8	17,7	15,8	15,1	12,8
Hårlev	9	17,4	18,8	16,7	16,0	12,6	14,7
Højbakkegård	25	19,2	19,2	18,2	16,8	15,8	14,0
Roskilde	13	18,7	16,8	16,9	15,1	12,2	14,4
Lyngby	12	19,5	19,6	16,9	17,0	13,6	12,7
Risø	18	19,6	18,0	16,5	15,9	13,0	14,6
Østsjællands Amt....		18,9	18,5	17,0	16,2	13,4	14,1
Svinninge	15	19,2	18,4	17,6	16,3	15,0	14,3
Tystofte	25	18,8	18,2	17,1	15,6	15,0	14,0
Vestsjællands Amt....		19,0	18,3	17,3	16,0	15,0	14,1
Abed	25	20,4	19,1	18,5	16,3	15,7	13,0
Næsgård	16	22,3	19,1	18,1	18,2	14,2	13,2
Storstrøms Amt.....		21,4	19,1	18,3	17,2	15,0	13,1
Åkirkeby	25	20,9	19,9	18,7	16,9	16,0	14,5
Bornholms Amt.....		20,9	19,9	18,7	16,9	16,0	14,5

Tabel A₇. Kg knolde i middeltidlige kartofler pr. mm vandingsvand ved forskellig rodzonekapacitet.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	163	161	126	116	94	85
Centralgården	14	170	152	133	102	92	90
Hornum	25	152	151	135	107	107	94
Nordjyllands Amt.....		162	155	131	108	98	90
Silstrup	19	171	148	125	126	102	84
Bording	14	151	138	121	119	87	94
Viborg	16	148	139	129	79	81	61
Bjerringbro	17	161	145	114	108	107	99
Viborg Amt.....		158	143	122	108	94	84
Godthåb	16	151	139	107	98	103	76
Grenå	18	181	155	145	103	90	96
Ødum	25	169	153	138	115	96	83
Århus Amt.....		167	149	130	105	96	85
Borris	25	161	136	119	109	120	109
Stauning	15	162	150	126	113	99	82
Studsgård	25	141	127	122	111	95	80
Ringkøbing Amt.....		155	138	122	111	105	90
Askov	25	172	144	117	110	102	119
Lundgård	24	167	132	127	89	88	104
Grindsted	17	170	176	160	110	86	91
Ribe	20	170	141	119	120	103	77
Spængsbjerg	17	165	142	125	118	91	88
Ribe Amt.....		169	147	130	109	94	96
Brakker	16	158	133	109	111	97	82
Vejle Amt.....		158	133	109	111	97	82
Højer	25	163	141	116	97	80	100
Jyndevad	25	162	135	124	101	100	80
Rønhave	25	180	130	134	121	85	113
Sønderjyllands Amt...		168	135	125	106	88	98
Årslev	25	167	141	112	109	106	111
Blangstedgård	25	173	154	135	112	107	87
Dallund	11	175	168	124	116	96	56
Svendborg	17	168	142	131	131	102	87
Fyns Amt.....		171	151	125	117	103	85
Hårlev	9	163	162	152	137	116	96
Højbakkegård	25	160	149	130	104	91	77
Roskilde	13	151	140	125	105	89	98
Lyngby	12	155	131	108	100	93	71
Risø	18	167	137	112	102	86	75
Østsjællands Amt.....		159	144	126	110	95	83
Svinninge	15	161	152	131	123	108	88
Tystofte	25	167	158	133	116	97	83
Vestsjællands Amt....		164	155	132	119	102	86
Abed	25	176	158	151	117	76	124
Næsgård	16	188	149	136	98	91	100
Storstrøms Amt.....		182	154	143	107	84	112
Åkirkeby	25	175	153	136	115	102	82
Bornholms Amt.....		175	153	136	115	102	82

Tabel A₈. Kg knolde i sildige kartofler pr. mm vandingsvand ved forskellig rodzonekapacitet.

Sted	Antal år	Rodzonekapacitet, mm					
		60	80	100	120	140	160
Tylstrup	25	168	149	142	128	111	87
Centralgården	14	161	146	117	105	120	95
Hornum	25	150	141	124	114	102	99
Nordjyllands Amt.....		160	146	128	116	111	93
Silstrup	19	156	138	115	115	117	102
Bording	14	136	130	119	119	101	65
Viborg	16	141	123	103	91	72	74
Bjerringbro	17	165	139	107	109	86	135
Viborg Amt.....		149	132	111	109	94	94
Godthåb	16	154	126	109	108	123	97
Grenå	18	174	159	134	114	102	93
Ødum	25	156	151	144	127	103	101
Århus Amt.....		161	145	129	116	109	97
Borris	25	148	144	143	128	103	104
Stauning	15	143	141	113	105	98	81
Studsgård	25	136	130	124	105	97	88
Ringkøbing Amt.....		142	138	126	113	99	91
Askov	25	168	149	131	128	111	128
Lundgård	24	148	143	123	109	133	96
Grindsted	17	170	167	150	144	128	78
Ribe	20	143	144	137	134	123	100
Spangsbjerg	17	138	142	114	108	106	104
Ribe Amt.....		153	149	131	125	120	101
Brakker	16	153	136	137	122	132	103
Vejle Amt.....		153	136	137	122	132	103
Højer	25	148	135	122	111	103	94
Jyndevad	25	140	140	111	129	98	114
Rønhave	25	142	138	141	119	96	82
Sønderjyllands Amt...		144	138	125	119	99	97
Årslev	25	165	130	135	119	103	100
Blangstedgård	25	164	144	135	117	111	106
Dallund	11	189	156	124	147	107	165
Svendborg	17	155	145	127	121	109	100
Fyns Amt.....		168	144	130	126	107	118
Hårlev	9	149	146	157	151	132	93
Højbakkegård	25	150	138	128	123	102	84
Roskilde	13	144	140	141	107	94	122
Lyngby	12	146	138	117	105	83	63
Rise	18	145	142	128	116	82	100
Østsjællands Amt....		147	141	134	120	98	92
Svinninge	15	150	151	136	123	111	101
Tystofte	25	161	147	134	124	111	103
Vestsjællands Amt....		155	149	135	124	111	102
Abed	25	157	164	142	107	108	85
Næsgård	16	171	145	141	116	100	84
Storstrøms Amt.....		164	154	142	112	104	85
Åkirkeby	25	166	149	128	114	109	86
Bornholms Amt.....		166	149	128	114	109	86

Tabel A₉. Beregnet maksimalt vandringsbehov i græs, vårbyg og kartofler, mm pr. år.

	Rodzonekapacitet, mm			Rodzonekapacitet, mm		
	60	80	100	60	80	100
	græs			vårbyg		
Nordjyllands Amt....	420	400	400	180	160	150
Viborg Amt.....	360	360	350	120	120	100
Århus Amt.....	360	360	300	150	150	150
Ringkøbing Amt.....	450	440	440	180	180	180
Ribe Amt.....	330	320	320	180	160	150
Vejle Amt.....	300	280	280	150	150	150
Sønderjyllands Amt..	420	400	400	180	160	150
Fyns Amt.....	360	360	350	180	160	150
Østsjællands Amt....	360	360	350	150	150	150
Vestsjællands Amt...	420	400	400	180	160	150
Storstrøms Amt.....	330	320	300	150	150	150
Bornholms Amt.....	330	320	300	150	150	150
Gennemsnit.....	370	360	349	163	154	148
 middeltidlige kartofler						
Nordjyllands Amt....	240	240	200	300	300	300
Viborg Amt.....	210	200	200	300	280	280
Århus Amt.....	180	180	180	270	270	250
Ringkøbing Amt.....	240	240	240	330	320	320
Ribe Amt.....	150	150	150	240	240	200
Vejle Amt.....	180	160	150	270	240	240
Sønderjyllands Amt..	180	160	150	270	270	250
Fyns Amt.....	210	200	200	270	270	270
Østsjællands Amt....	180	160	150	240	240	240
Vestsjællands Amt...	210	200	200	300	280	280
Storstrøms Amt.....	180	160	150	240	240	240
Bornholms Amt.....	180	160	150	210	200	200
Gennemsnit.....	195	184	177	270	263	256

Institutter m.v. under Statens Planteavlsforsøg

Sekretariatet

Statens Planteavlskontor, Kongevejen 83, 2800 Lyngby	(02) 85 50 57
Informationstjenesten, Lottenborgvej 2, 2800 Lyngby	(02) 87 53 27
Dataanalytisk Laboratorium, Lottenborgvej 24, 2800 Lyngby	(02) 87 06 31
Sekretariatet for Sortsafprøvning, Tystofte, 4230 Skælskør	(03) 59 61 41
Statens Bisygdomsnævn, Kongevejen 83, 2800 Lyngby	(02) 85 62 00

Landbrugscentret

Statens Forsøgsstation, Ledreborg Allé 100, 4000 Roskilde	(02) 36 18 11
Statens Forsøgsareal, Bornholm, Rønnevej 1, 3720 Åkirkeby	(03) 97 53 10
Statens Biavlsforsøg, Ledreborg Allé 100, 4000 Roskilde	(02) 36 18 11
Statens Forsøgsstation, Rønhave, 6400 Sønderborg	(04) 42 38 97
Statens Forsøgsstation, Tylstrup, 9380 Vestbjerg	(08) 26 13 99
Statens Forsøgsstation, Tystofte, 4230 Skælskør	(03) 59 61 41
Statens Forsøgsstation, Ødum, 8370 Hadsten	(06) 98 92 44
Statens Forsøgsstation, Borris, 6900 Skjern	(07) 36 62 33
Statens Forsøgsstation, Silstrup, 7700 Thisted	(07) 92 15 88
Statens Forsøgsstation, Askov, 6600 Vejen	(05) 36 02 77
Statens Forsøgsstation, Lundgård, 6600 Vejen	(05) 36 01 33
Statens Forsøgsstation, 6280 Højer	(04) 74 21 05
Statens Forsøgsstation, St. Jyndevad, 6360 Tinglev	(04) 64 83 16
Statens Planteavls-Laboratorium, Lottenborgvej 24, 2800 Lyngby	(02) 87 06 31
Statens Planteavls-Laboratorium, Pedersholm, 7100 Vejle	(05) 82 79 33

Havebrugscentret

Institut for Grønsager, Kirstinebjergvej 6, 5792 Årslev	(09) 99 17 66
Institut for Væksthuskulturer, Kirstinebjergvej 10, 5792 Årslev	(09) 99 17 66
Institut for Frugt og Bær, Kirstinebjergvej 12, 5792 Årslev	(09) 99 17 66
Institut for Landskabsplanter, Hornum, 9600 Års	(08) 66 13 33

Planteværnscentret

Institut for Pesticider, Lottenborgvej 2, 2800 Lyngby	(02) 87 25 10
Institut for Plantepatologi, Lottenborgvej 2, 2800 Lyngby	(02) 87 25 10
Planteværnsafdelingen på »Godthåb«, Låsbyvej 18, 8660 Skanderborg	(06) 52 08 77
Institut for Ukrudtsbekämpelse, Flakkebjerg, 4200 Slagelse	(03) 58 63 00
Analyselaboratoriet for Pesticider, Flakkebjerg, 4200 Slagelse	(03) 58 63 00